

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

13. Quinta Præceptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Et studio vitæ æternæ, aut odio turpitudinis peccatorum ex Spiritus sancti dono cum spe veniæ impetrandæ; hoc tradit Canus: de poenit. part. 5. vers. 11. Deindè etiam attritio efficax. Primum non est dubitandum cuius esse: tamè secundum suadere, & eligere possumus citra vllum animæ periculum. Et videtur pro ea sententia facere, quod dicitur in Concil. Trid. sess. 14. cap. 4.

Ad obiecta verò in principio. Respondeo, Iure esse cõstitutum, vt in rebus dubijs, quod tutius, & certius est, teneamus, quod generaliter verum est. Nusquam tamen in iure habetur, vt inter opiniones tutiorem sequamur: non enim idem est iuris de dubijs, quod de opinionibus. Nam qui dubitat, neutri parti assensum præstat, qui verò opinatur, vni tantum parti assentitur, quamuis non sine aliqua formidine. Quare is, qui dubitat, nisi dubitationem deponat, & exuat, non potest agere contra dubiam conscientiam: quia quamcunque partem sequatur, se exponit peccati periculo, eo ipso quod facit contra conscientiam dubitantem, vt inferius dicemus. Ad secundum Respondeo, Quædo quis opinatur, licet vi opinionis certò, & firmè non adhæreat parti, quam opinatur, nulli periculo peccati se obijcit: quoniam in opinionibus, quæ sunt probabiles, licet eam sequi, quam malumus. Et propterea vi huius principij extrinseci, nimirum inter probabiles opiniones licere hanc, aut illam eligere, in eligendo nullum peccatum admittimus: nam quæuis minus tutà, minus certà, & firmà eligamus eligimus tamè id quod licet facere, & quod est nobis iure concessum.

Cap. XIII.

Quinta Præceptio.

Vt plurimum communis opinio Doctõrum in rebus agendis est anteponenda. Hanc Regulam intelligimus locum habere, quando nulla ex quatuor supradictis præceptionibus locum habuerit. Et quoniã res agenda, aut potest ad materiam Legalem, aut Canonicam, aut Theologiam pertinere: Communem opinionem accipimus iuxta subiectam rei cuiusq; materiam. Quare si materia est Theologica, communis opinio intelligitur, quæ communi Theologorum consensu fuerit recepta. Si materia sit legalis, communis opinio censetur, quam communis iuris Ciuilis interpretum consensus approbarit. Si materia sit Canonica, cõmunis opinio habetur, quæ communi iuris Canonici Doctõrum sensu confirmatur. Illustremus rem exemplis. Communis Theologorum est opinio; Baptismũ in hanc formam susceptum: Ego te Baptizo in nomine Genitoris, Geniti & procedentis ab vtroque, vel in hanc formam: Ego te baptizo in nomine Christi, non valere: quæ opinio est omnio eligenda. Licet Caietanus cum quibusdam alijs affirmauerit Baptismum sic collatum, ratum, & firmũ esse: præsertim cum communis Theologorum opinio sit etiam in hac controuersia tutior. Theologorum, præsertim veterum est communis sententia, quatuor minores Ordines esse verè sacramenta, & characterem imprimere, gratiamque suscipientibus dare: & ea mihi videtur præferenda eorum sententia, quæ nostro tempore oppositum

tradiderunt. Quidam Theologi opinantur Ordines sacros per solam impositionem manuum, & verba Episcopi sine vlla traditione instrumentorum sacrorum conferri: quia eos sic Apostoli conferebant, quando nullus erat Euangeliorum liber, qui Diacono traderetur, & Græci eos ita conferre perhibentur. Constans tamen est omnium ferè Theologorum, & Canonici iuris interpretum, & Summistarum sententia, eos Ordines nullo modo dari, & suscipi absque sacrorum instrumentorum porrectione: hæc est tenenda.

Primo queritur, Quo pacto communis opinio discerni, & internosci queat. Respondeo, Sæpè vultu venire, vt res sit penitus dubia, quoniam auctores aliquando aiunt hanc vel illam opinionem esse communem; cum tamen alij scribant communem esse contrariam. Veluti si simplex præbyter cum concubina rem habuerit; Dubitatur, cum agitur de iuris poenis, quibus delicta plectuntur, num ea copula censerit debeat tanquam simplex cõgressus viri omni vinculo soluti, cum femina etiam ab omni vinculo libera: an verò tanquam sacrilegium: an potius tanquam incestus. Quod si voluerimus nosse, quæ sit in hac questione cõmunis opinio, prorsus est difficile, eo quod auctores inter se dissentiant. Iulius Clarius tradit esse communem opinionem, dictum cõgressum esse incestum. Sed alij eodem teste docuerunt tanquam communem sententiam esse sacrilegium. Rursus alij tanquam communem scripserunt esse simplicem, vt vocat, fornicationem, ac vt talem esse puniendam. Idem Iulius Clarius scribit esse communem sententiam, posito statuto, vt quilibet publicè relegatũ, & proscriptum, quem Bannitum appellant, occidere possit impune: immò etiam suum patrem proscriptum necare: ius esse cuique id facere; & tamen prædictus auctor eo loco ait alios asserere tanquam communem sententiam, nemini licere id facere, etiam posito statuto prædicto. Idem auctor ibidem tradit communem esse opinionem, posito prædicto statuto ius esse publicè proscripto sese defendendo occidere eum, qui in ipsum irruerit ad eum interimendum. Alij verò tradunt esse communem sententiam nefas esse, si publicè proscriptus sui tuendi causa illum occidat: Sicut nefas esset, si reus ad mortem damnatus se defenderet à Iudicum ministris, eosq; interficeret: nunquam enim bellum potest esse ex vtraq; parte iustum. Idem auctor scribit esse communem opinionem, posito prædicto statuto, licere cuiq; priuato, publicè proscriptum, vel per prodicionem, vel per insidias, & fraudes, & acceptis ad id pecunijs necare. Alij verò tradidere tanquam communem opinionem nefas esse, his modis, & artibus trucidare.

Quando igitur scriptores ita dissentiant, vt alij asserunt hanc vel illam opinionem esse communem, alij verò, oppositam; tunc si ex lege, vel ex more, & consuetudine recepta nihil certi elici possit, tutior pars est eligenda. Siquidem communis opinio facillè internosci non potest. Deindè nonnunquam etiam communis opinio discerni non potest, cum sæpè contingat, vt sententia quæ olim erat recepta communi consensu, modo non sit. Et tunc, tempora sunt

Petrus Sotus de inst. sacre. tract. de Sacram. ord. lect. 3. Ofiis in confes. fid. Catho. de Sacram. or. din. ca. 50. Et 55.

Clar. lib. 5. recep. sent. §. formicatio. nu. 10.

Clar. lib. 5. recep. sent. §. homicid. nu. 46. Clar. ibid. num. 53.

Clar. ibid. nu. 67.

16

Sot. d. 3. q. 1. 4.

Cai. 3. q. 9. 6. ar. 5.

S. Tho. Res. nau. Rich. sum. sig. str. 4. d. 24.

distinguenda, & scriptores studiosè, diligenter, & attentè legendi. Nam vsu venit non rarò, vt scriptores doceant hanc, vel illam sententiam esse communem, vt in Theologia dicere solent Bonauentura, Richardus, Henricus, Aegidius, Durandus: In iure Pontificio, & Canonico, Glossa, Ioan. Andreas, Abbas, Felinus; In iure Ciuili Decius, Salicetus, Iason; & tamen intelligendum est eos auctores loqui iuxta tempora, in quibus ipsi scribebant. Quare videndum est, an qui postea successerunt scriptores, eam ne opinionem, an aliam habuerint: quoniam frequenter accidit, vt quæ opinio paucis ab hinc annis in vsu non erat, modo communi consensione recipiatur. Insuper est animaduertendum, habendam esse rationem prouinciarum, nationum, & gentium: nam solet etià euenire, vt quæ opinio in vna prouincia, natione, vel gente communis est, in alia recepta non sit. In Gallia enim aliquæ opiniones communi consensu docentur, quæ tamen in Hispania, vel Italia ferè ab omnibus refutantur, & improbantur. Veluti, Crucem non esse colendam honore, & veneratione latræ, sed alio inferiori cultu, nonnulli scriptores in Germania, & Gallia tradiderunt: at in Hispania communi consensu docetur Crucis cultum, & honorem latræ deferendum. Si roges, An communis opinio existimari, & intelligi debeat ex numero, an potius ex auctoritate opinantium. Respondeo, vt plurimum ex numero, & auctoritate opinantium esse iudicandum, non autem ex solo numero auctorum: nam opinionem aliquam plurimi vnus alium auctorem sectati docuerunt more ouium, vel volucrum, quæ plures vnã præuentem secutæ eandem viam arripiunt, vt tradit Nauarrus, Decius, Alexander. Et sciendum est inter Theologos esse aliquos, qui certarum partium factionis, vel sectæ dicuntur, eo quòd certi auctores doctrinæ sint additi, tanquam iurati in verba magistræ, inter religiosorum familias videas scriptores omnibus certi doctoris, & fortassis non immeritò sententijs alligatos, vt ei quasi consecrati esse videantur. Quidam S. Thomæ, alij sese Scoti addixerunt cui tanquam ad saxum adhærescunt; alij item sicut Gabriël, & plerique Nominalium Ochamo. Quare Thomistæ (vt vocare consueuerunt) vnã cum S. Thomã connumerari debent; Scotistæ cum Scoti, Gabriël, & alij ferè Nominales cū Ochamo. Alij verò auctores nullarum partium sunt, vt Henricus Gandauensis, Alexander, Albertus, Bonauentura, Richardus, Aegidius, Gregorius, Durandus, & Adrianus. Aliquando verò communis opinio ex numero opinantium existimatur; quando vt docent Ioan. Andreas, & Nauarrus eum sequutus, pauci sunt, qui vnã opinionem sequuntur, si cum ijs, qui sensere contrarium, conferantur. Si secundò quæras, quinam, & quot numero auctores opinionem aliquam communem constituent. Respondeo ex Nauarro, oportere eos auctores esse classicos, hoc est, quorum auctoritas in Scholis sit approbata. Item oportere eos esse plures: non enim vnus tantum, aut alter ad communem opinionem sufficit. Vbi gratia, si septè, aut sex ex instituto quæstionem aliquam tractent; & quinque eorum vnus opinentur, vno aut altero contrarium docente, com-

munis est opinio ea, quam quinque vnanimi consensu tradiderunt. Præterea animaduertendum est, posse nonnunquam vnus auctoris sententiam multorum, & maiorum opinioni præferri, iuxta id, quod dicitur in *l. Deo auctore, c. de veteri iure enucleando*, cuius hæc ibi verba habentur: Sed neque ex multitudine auctorum, quod melius, & æquius est iudicatore; cum possit vnus forsitan, & deterioris sententia multos, & maiores aliqua in parte superare. Sic ibi. Vt si sententia vnus meliori, subtiliori, ac firmiori ratione comprobetur. Nam in cap. C. appellamus, De Ferijs, cū duæ essent propositæ opiniones, posterior electa est. Cuius rei ratio subiungitur: Quia meliori, inquit Pontifex, & subtiliori ratione nitetur. Porro qui sint in iure Ciuili, aut Canonico pertractando; aut in re Theologica disputanda; aut in enucleandis criminibus, quos conscientia casus vocant, auctores classici operæ pretium faciam, si hoc loco summa qua potero perspicuitate, & breuitate perscripsero.

Cap. XIII.

Quinam sint Auctores, Scriptoresque Classici.

Quoniam in deligendis opinionibus ea habetur sententia probabilis, quæ Classici Scriptoris, auctorisque testimonio comprobatur: ideo in hoc capite visum est mihi auctores classicos recensere. Tales autem habentur ij, quorum auctoritate tanquam probabili, Scholæ frequenter vti solent; nam vt constat ex Gellio, lib. 19. c. 8. Scriptores alij sunt Classici, alij Proletarij. Classici sunt, quos sæpè legitimus, & assidue euoluimus, & eorum testimonio frequenter vtimur: ceteri tanquam viliores Proletarij habentur. Auctores porro Classici approbati, alij sunt in re Theologica, alij in Canonica, & Pontificia; alij in Ciuili, & legali. Alij in casibus, quos vocant conscientia definiendis, qui que Summistæ vulgò appellantur. Inter Auctores item huiusmodi alij scripserunt ab anno Domini 1140. quo tempore floruit Petrus Lombardus, qui dicitur esse Magister sententiarum, vsque ad annu Domini 1300. quos quidè in prima classe reponimus. Alij sunt secundæ Classis, qui scripserunt ab eodem anno Domini. 1300. vsque ad annu 1400. Tertiæ Classis sunt, qui floruerunt ab anno Domini 1400. vsque ad annu 1500. In quarta Classe numeramus eos, qui scripserunt ab anno 1500. vsq; ad nostram ætatem: nam Classes ipsas distinguimus pro varietate temporu, in quibus Auctores vixerunt, nò pro ipsorum scriptorū auctoritate, & dignitate.

Prima Classis Theologi.

- 1130 Floruit Hugo sancti Victoris Saxo.
1140 Petrus Lombardus vulgò dicitur Magister sententiarum.
1150 Richardus sancti Victoris.
1166 Gulielmus Episcopus Parisiensis Aluernus.
1200 Gulielmus Alcisiodorensis Episcopus.
1240 Alexander Alenfis Anglus, Franciscanus.
1240 Albertus Magnus Teutonicus, Dominicanus.
1270 S. Thomas Italus Dominicanus.

Nauarr. in
Manuali. c.
27. num. 189

Nauarr. loco
citato.
Decius cõ-
sil. 494.
Alexa. cõf.
202. lib. 7.
num. 6.

Ioan. And.
in cap. 1. de
const. Nauarr.
loco citato.
Nauarr. ibidem,
id est, cap. 27.
Manualis
num. 189.